

دانشگاه پیام نور

مبانی مدیریت دولتی

جلد دوم

(رشته مدیریت دولتی)

www.ketab.ir

طاهره فیضی

سرشناسه	:	فیضی، طاهره
عنوان و پدید آور	:	مبانی مدیریت دولتی (رشته مدیریت دولتی) / مؤلف: طاهره فیضی
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۸ - ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۲ ج: مصور، نمودار.
فروست	:	دانشگاه پیام نور، ۱۷۵۰. گروه مدیریت دولتی: ۱/۷۳۳.
شابک	:	978 - 964 - 387 - 792 - 7
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا.
یادداشت	:	ج. ۱، چاپ پانزدهم.
یادداشت	:	ج. ۲، (چاپ اول: ۱۳۹۰) (فیا).
یادداشت	:	چاپ قبلی: دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۳. (تغییر فروست).
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	مدیریت - آموزش برنامه‌ای.
موضوع	:	سازمان‌های دولتی - مدیریت - آموزش برنامه‌ای.
شناسه افزوده	:	دانشگاه پیام نور
رده بندی کنگره	:	۳۹۵/۴۲۷/HD۲۷
رده بندی دیویی	:	۶۵۸/۰۰۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۱۳۴۸۵۹

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

مبانی مدیریت دولتی - جلد دوم

مؤلف: طاهره فیضی

ویراستار عملی: داود مدنی

طراح آموزشی: فاطمه ایران نژاد

تهیه و تولید: مدیریت تولید مواد و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۸۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول اردیبهشت ۱۳۷۲، چاپ اول (تجدید حروفچینی) شهریور ۱۳۹۰

شابک: ۷ - ۷۹۲ - ۳۸۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 387 - 792 - 7

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق نشر اعم از چاپی، الکترونیکی، تصویری، صوتی و اینترنتی برای دانشگاه پیام نور محفوظ است)

قیمت: ۲۱۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زیبایی و صورتی جدید چاپ می‌شود. متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و کمک‌درسی (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست

ده	سرآغاز جلد دوم
۱	بخش هفتم: برنامه‌ریزی
۲	هدف کلی
۳	مقدمه
۵	فصل اول: برنامه‌ریزی ملی
۵	هدف‌های رفتاری
۵	برنامه‌ریزی چیست
۶	تعریف برنامه‌ریزی
۶	تعریف برنامه‌ریزی ملی
۷	هدف‌های رفتاری
۷	انواع برنامه‌ریزی ملی
۱۰	هدف‌های رفتاری
۱۰	اهداف برنامه‌ریزی ملی
۱۱	فواید برنامه‌ریزی ملی
۱۲	فرایند برنامه‌ریزی ملی
۱۳	هدف‌های رفتاری
۱۴	سطوح برنامه‌ریزی ملی
۱۶	هدف‌های رفتاری
۱۶	مشارکت در برنامه‌ریزی ملی
۱۸	خودآزمایی بخش هفتم، فصل اول
۲۰	فصل دوم: برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۲۰	هدف‌های رفتاری

۲۰	برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۲۱	ضرورت‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۲۲	فرایند برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۲۳	قلمرو برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۲۴	خودآزمایی فصل دوم
۲۵	فصل سوم: سازمان برنامه‌ریزی مرکزی
۲۵	هدف‌های رفتاری
۲۵	سازمان مرکزی برنامه‌ریزی
۲۹	سازمان برنامه و بودجه
۳۱	خودآزمایی فصل سوم
۳۲	فصل چهارم: تاریخچه برنامه‌ریزی در ایران
۳۲	هدف‌های رفتاری
۳۳	تاریخچه برنامه‌ریزی در ایران
۳۴	برنامه عمرانی دوم
۳۵	برنامه عمرانی سوم
۳۶	برنامه عمرانی چهارم
۳۷	برنامه عمرانی پنجم
۳۸	برنامه‌ریزی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
۳۹	خلاصه
۴۱	خودآزمایی فصل چهارم
۴۲	یادداشت‌ها
۴۴	اطلاعات اضافی
۴۴	نظام برنامه‌ریزی
۴۸	پاسخنامه
۴۹	بخش هشتم: شرکت‌های دولتی
۵۰	هدف کلی
۵۱	مقدمه
۵۲	هدف‌های رفتاری
۵۲	تعریف شرکت دولتی
۵۳	ضرورت تشکیل شرکت‌های دولتی
۵۴	ویژگی‌های شرکت‌های دولتی
۵۸	هدف‌های رفتاری
۵۹	ارکان شرکت‌های دولتی
۶۱	هدف‌های رفتاری
۶۱	انواع شرکت‌های دولتی

۶۴	هدف‌های رفتاری
۶۴	مقررات داخلی شرکت‌های دولتی
۶۶	بودجه شرکت‌های دولتی
۶۷	هدف‌های رفتاری
۶۸	نظارت بر شرکت‌های دولتی
۷۲	تاریخچه شرکت‌های دولتی در ایران
۷۴	خلاصه
۷۵	خودآزمایی بخش هشتم
۷۸	یادداشت‌ها
۷۹	پیوست‌ها: فرم صورتجلسه مجمع عمومی در مورد بودجه سال ۱۳۷۰
۸۱	پاسخنامه
۸۳	بخش نهم: تشکیلات محلی
۸۵	هدف کلی
۸۶	مقدمه
۸۹	فصل اول: تمرکز و عدم تمرکز
۸۹	هدف کلی
۸۹	هدف‌های رفتاری
۹۰	تمرکز و عدم تمرکز
۹۲	انواع تمرکز و عدم تمرکز
۹۶	خودآزمایی فصل اول
۹۸	فصل دوم: سازمان‌های محلی
۹۸	هدف کلی
۹۸	هدف‌های رفتاری
۹۹	سازمان محلی چیست؟
۹۹	عوامل لازم برای تشکیل سازمان‌های محلی
۱۰۲	وضعیت مالی سازمان‌های محلی
۱۰۴	هدف‌های رفتاری
۱۰۴	نظارت بر سازمان‌های محلی
۱۰۷	خودآزمایی فصل دوم
۱۰۸	فصل سوم: تاریخچه تشکیلات محلی در ایران قبل از انقلاب اسلامی
۱۰۸	هدف کلی
۱۰۸	هدف‌های رفتاری
۱۰۸	تاریخچه تشکیلات محلی در ایران
۱۱۳	تاریخچه اداره امور شهرداری‌ها

۱۱۶	خودآزمایی فصل سوم
۱۱۷	فصل چهارم: تشکیلات محلی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
۱۱۷	هدف کلی
۱۱۷	هدف‌های رفتاری
۱۱۷	تشکیلات محلی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
۱۱۸	تشکیلات شوراهای اسلامی
۱۲۰	وظایف شوراهای اسلامی
۱۲۱	ویژگی‌های شوراهای اسلامی
۱۲۳	اهداف شوراهای اسلامی
۱۲۴	علت عدم تشکیل شوراهای اسلامی
۱۲۵	خلاصه
۱۲۶	خودآزمایی فصل چهارم
۱۲۷	یادداشت‌ها
۱۲۹	پاسخنامه
۱۳۱	بخش دهم: نظارت بر سازمان‌های دولتی
۱۳۲	هدف کلی
۱۳۳	مقدمه
۱۳۵	فصل اول: نظارت بر سازمان‌های دولتی
۱۳۵	هدف کلی
۱۳۵	هدف‌های رفتاری
۱۳۵	تعریف کنترل
۱۳۶	فرایند نظارت (کنترل)
۱۴۰	هدف‌های رفتاری
۱۴۰	انواع کنترل
۱۴۳	هدف‌های رفتاری
۱۴۳	ساز و کار نظارت بر سازمان‌های دولتی ایران
۱۴۳	۱. نظارت رهبری
۱۴۵	هدف‌های رفتاری
۱۴۵	۲. نظارت قوه قضائیه
۱۴۶	دیوان عدالت اداری
۱۵۰	هدف‌های رفتاری
۱۵۰	۳. نظارت قوه مقننه
۱۵۵	هدف‌های رفتاری
۱۵۵	۴. نظارت قوه مجریه
۱۵۶	خودآزمایی فصل اول

۱۵۹	فصل دوم: آیین نامه‌های اداری
۱۵۹	هدف کلی
۱۵۹	هدف‌های رفتاری
۱۵۹	آیین نامه چیست؟
۱۶۰	دلایل صدور آیین نامه
۱۶۱	انواع آیین نامه
۱۶۲	خلاصه
۱۶۳	خودآزمایی فصل دوم
۱۶۴	یادداشت‌ها
۱۶۵	پاسخنامه
۱۶۷	بخش یازدهم: تحولات معاصر در مدیریت دولتی
۱۶۸	هدف کلی
۱۶۹	نگاهی به گذشته
۱۷۲	هدف‌های رفتاری
۱۷۲	مدیریت در جهان کنونی
۱۷۶	اطلاعات
۱۸۰	هدف‌های رفتاری
۱۸۰	سازمان‌های ویژه و موقت (ادهوکراسی)
۱۸۴	خلاصه
۱۸۶	خودآزمایی بخش یازدهم
۱۸۹	یادداشت‌ها
۱۹۰	پاسخنامه
۱۹۱	فهرست منابع
۱۹۷	واژه‌نامه

سرآغاز جلد دوم

هدف این درس، که در جلد اوله این کتاب درج شده است، عبارتست از: «ایجاد ارتباط بین دروس تخصصی مدیریت دولتی در یک چهارچوب کلی و ارائه دانش مقدماتی به دانشجویان در این زمینه». بر این مبنا در شش بخش جلد اول این کتاب شما با مفاهیم و تعاریف مدیریت دولتی و اداره امور عمومی آشنا شدید، تفاوت‌های اداره امور عمومی را با اداره امور خصوصی مطالعه کردید، و نسبت به نظریات مختلف درباره چگونگی علم یا هنر بودن اداره امور عمومی آگاهی پیدا کردید.

اداره امور عمومی برای رسیدن به پایگاه امروزی خود سیر تحول پرنشیب و فرازی را طی کرده است. آغاز این راه را نظریات جدایی سیاست از اداره تشکیل می‌دهد. در حقیقت، صاحب‌نظران علم سیاست که واضع نظریه «علم اداره» بودند، اعتقاد داشتند که بدون جدایی سیاست از اداره نمی‌توان «اداره» را علم محسوب کرد. ولی بعد از جنگ جهانی دوم نظریات پیوستگی سیاست و اداره مطرح، و نتیجه گرفته شد که هر جا سیاست باشد اداره هم هست (و بالعکس)، و این دو پدیده از هم جدایی‌ناپذیرند. سپس مختصری از این سیر تحول در چهارچوب نظریات کلاسیک: نظریه مدیریت علمی، نظریه اداری و نظریه بورکراسی، نظریات نئوکلاسیک (روابط انسانی)، علوم رفتاری، انگیزش و برخی از نظریات انگیزشی دانشمندانمانند: مازلو، آرجریس، مک گریکور، هرزبرگ، و مک کلی‌لند شرح داده شد، و شمایی کلی از نظریات سیستمی و اقتضایی در مدیریت نیز ارائه گردید.

از آنجا که تاریخ آموزنده‌های بسیاری دارد، برای مدیران دولتی آینده نیز آگاهی اجمالی نسبت به چگونگی اداره امور عمومی کشورشان؛ از گذشته‌های دور تاکنون، الزامی است. به همین جهت در بخش سوم تاریخچه اداره امور عمومی، اجمالاً از اولین دوره تشکیل حکومت در تاریخ ایران تا به امروز مورد بررسی قرار گرفته، و برای شما شرح داده شد که چگونه در هر دوره پادشاه یا خلیفه، با اقتدار و اختیار کامل، از اداره امور عمومی، و سازمان‌های عمومی به عنوان ابزاری برای کسب قدرت بیشتر و گسترش دامنه نفوذ، و چپاول و غارت مردم مستضعف بهره می‌گرفت و هیچ ضابطه‌ای جز آنچه خود وضع می‌کرد، توجیه‌گر اعمال او نبود، تا آنکه انقلاب مشروطه سرانجام تغییری اساسی در نظام حکومتی و اداری کشور ایجاد کرد، و قانون اساسی و متمم آن برای اولین بار حاکمیت قانون را در مملکت برقرار، و حاکمیت افراد را نیز تابع قانون نمود، و چهارچوب روابط و وظایف اداری را نیز مشخص کرد؛ هر چند که دستاوردهای این انقلاب نیز در دوره بعدی مورد تهدید جدی قرار گرفت.

با عنایت به چنین تاریخچه‌ای، معرفی شرایط فعلی اداره امور عمومی کشور اجتناب‌ناپذیر است، به همین جهت در بخش بعدی قوه اجراییه در نظام جمهوری اسلامی ایران مورد بحث واقع شده، و با وضعیت این قوه در رژیم گذشته مقایسه گردیده، و چهارچوب ساختاری - تشکیلاتی دولت، و تغییرات آن بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، مختصراً بررسی شده است.

اداره امور استخدامی عمومی، به عنوان یکی از فعالیت‌های مهم ستادی مدیریت عالی کشور، و ابزاری برای هماهنگ کردن عملیات استخدامی در کلیه سازمان‌های دولتی و وابسته به دولت در بخش پنجم، و مالیه عمومی و بودجه دولتی نیز در بخش ششم مورد بحث قرار گرفته است.

در جلد دوم این کتاب نیز شما مباحث زیر را در پنج بخش مطالعه خواهید کرد: برنامه‌ریزی ملی، شرکت‌های دولتی، تشکیلات محلی، ساز و کار نظارت بر سازمان‌های دولتی و تحولات معاصر در مدیریت دولتی.

امید است با به کار بردن نکات مندرج در راهنمای مطالعه جلد اول، مطالب این کتاب زمینه مناسب و مؤثری برای مطالعات بعدی شما در رشته مدیریت دولتی ایجاد کند.

موفق باشید